

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף יג

למדנו במשנה לעיל - כיצד פטורות צרותיהן... כך צרת צרתה פטורה: הגמרא מביאה את המקור של פטור צרת צרתה:

רב אשי אמר: זו סברא, כשם שצרתה פטורה כיון שהיא עומדת במקום הערוה ונאסרת כמותה, כך צרת צרתה עומדת במקום הערוה ונאסרת כמותה.

למדנו במשנה לעיל - כיצד אם מתו הן וכו' צרותיהן מותרות, היתה בתו או אחת מן העריות האלו נשואות לאחיו, ולא אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו, צרתה מותרת וכו': (= כגון שבתו שהיתה נשואה לאחיו התגרשה או מתה לפני שאחיו מת, ואח"כ אחיו מת, הרי צרתה מותרת להתייבם, לפי שכשאחיו מת בתו כבר אינה אשתו, וא"כ אין צרתה של בתו נחשבת לצרתה. כפי שביארנו לעיל במשנה).

משמע שאפילו במקרה שקודם אחיו נשא את צרתה ואח"כ גירש את בתו צרתה מותרת: **אחיו היה נשוי לבתו < אחיו נשא אשה נוספת < בתו התגרשה < אחיו מת ללא בנים.** כיון שכשאחיו מת שאז היא נפלה לפניו ליבום היא כבר לא היתה צרתה של בתו.

קושיא מהמשנה לקמן: שלשה אחים וכו': ראובן שמעון ולוי אחים < רחל ולאה אחיות < ראובן נשא את רחל ושמעון נשא את לאה אחותה < לוי נשא את שרה שאינה אחות רחל ולאה < שמעון מגרש את לאה < לוי מת ללא בנים < שמעון מייבם את שרה אשת לוי < שמעון מת ללא בנים < שרה נופלת לייבום לפני ראובן. במקרה זה שרה מותרת לראובן ואינה אסורה עליו משום צרת אחות אשתו, משום ששרה מעולם לא היתה צרתה של לאה (שהיא אחות אשתו של ראובן), שהרי כששרה התייבמה לשמעון היה זה לאחר שגירש את לאה.

משמע שרק במקרה ששמעון גירש תחילה את לאה ואח"כ נשא את שרה מותר, ולא במקרה שקודם נשא את שרה ואח"כ גירש את לאה שאז היה זמן שהן היו צרות זו לזו.

(המשך בדף הבא ↓)

ראובן שמעון ולוי אחים < רחל ולאה אחיות > ראובן נשא את רחל ושמעון נשא את לאה אחותה < לוי נשא את שרה שאינה אחות רחל ולאה > לוי מת ללא בנים < שמעון מייבם את שרה אשת לוי > שמעון מגרש את לאה < שמעון מת ללא בנים > שרה נופלת לייבום לפני ראובן. משמע שבמקרה זה שרה פטורה מייבום ואסורה על ראובן משום שהיא היתה נשואה לשמעון יחד עם לאה אחות רחל (= אשתו של ראובן), ולכן היא נאסרה על ראובן משום צרת אחות אשתו. ומכאן קשה על משנתנו שאמרה שאם נשא ולבסוף גירש, ובשעת מיתתו של שמעון היא כבר לא היתה צרת ערווה אין היא נאסרת משום צרת ערווה.

האי תנא: התנא של משנתנו סבר שמיתת הבעל היא מפילה לייבום וכיוון שבשעת מיתה הן כבר לא היו צרות זו לזו אין היא צרת ערווה.

והאי תנא: אבל התנא של המשנה לקמן סבר שהנישואים מפילים לייבום, וברגע שהיא נעשית צרת ערווה היא נשארת כך לעולם גם לאחר שכבר אין היא צרת ערווה.

למדנו במשנה לעיל - וכל היכולה למאן וכו': כגון שבתו קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה, ומת אחיו, כיון שקידושיה נחשבים לקידושין רק מדרבנן, והיא נופלת לפניו ליבום רק מדרבנן, לכן אינה פוטרת את צרתה מן החליצה, אבל אסור לה להתייבם מדרבנן, לפי שהיא נראית צרת ערווה (= ביארנו לעיל במשנה).

קושיא: שבתו תמאן ביבם כעת לאחר מיתת הבעל, ותתייבם צרתה, שהרי המיאון ביבם עוקר את הקידושין למפרע ונמצא שמעולם לא היתה נשואה לאחיו וא"כ אשתו השניה אינה צרת ערווה.

ממאנת למאמרו: שאם היבם קידש את הקטנה שנפלה לפניו לייבום (= 'מאמר') והיא מיאנה בו, אינה צריכה גט, אבל עדיין צריכה חליצה כיון שאין המיאון שלה מפקיע את הזיקה שיש לה ליבם. הגמרא רוצה להוכיח כרבי אושעיא מכך שהמשנה מתירה את צרתה רק אם הערווה מיאנה בחיי בעלה.

דחיייה: באמת אפשר למאן גם בזיקה, אבל משנתנו עוסקת בצרת ערווה, ובצרת ערווה יש גזרה שהמיאון שלה לא מתיר את צרתה.

דתני רמי בר יחזקאל: קטנה שמיאנה בבעלה הרי היא מותרת לאביו, ואף שהיא כלתו של אביו ואסור לאדם לשאת את כלתו אף לאחר שהתגרשה או התאלמנה, כאן מותר

לפי שהמיואן עוקר את הקידושין למפרע ונמצא שהיא לא היתה כלתו מעולם, אבל אם היא מיאנה ביבם לאחר שמת בעלה, אסור לאביו של בעלה לשאת אותה.

מדברי רמי בר יחזקאל רואים שכיון שנישואיה לבנו הזקיקו אותה לייבום, לכן משעת הנפילה לייבום לפני שהיא מיאנה היא הייתה נראית ככלתו ולכן אסור לאביו לשאת אותה. כמו כן לגבי צרת בתו ממאנת, אף שאם היא תמאן יתברר למפרע שקידושיה לא היו קידושין וממילא אשתו השניה אינה צרתה, אבל משעת נפילתה לייבום לפני שהיא מיאנה היא היתה נראית כצרת ביתו ולכן אסור לו לשאת את צרתה.

משנה: שש עריות חמורות יותר מחמש עשרה העריות כתובות במשנה הקודמת, והן: 1. אמו. 2. אשת אביו. 3. אחות אביו. 4. אחותו מאביו. 5. אשת אחי אביו. 6. אשת אחיו מאביו שיש לו בנים. שש עריות אלו יותר חמורות מחמש עשרה העריות, משום שהן אסורות על כל אחיו מהאב, שכשם שהן קרובות שלו כך הן קרובות של אחיו מהאב, וכיון שמצוות יבום נוהגת רק באחים מן האב א"כ לא יתכן בשום אופן שבעולם שעריות אלו יפלו לפניו ליבום.

שש עריות אלו צרותיהן מותרות: **משה שהוא אדם זר לגבי ראובן, נשא את אחת משש העריות של ראובן < משה נשא אשה נוספת > משה מת. אמנם אסור לראובן לשאת את אשתו הראשונה של משה כיון שהיא אחת משש עריות הנ"ל, אבל מותר לו לשאת את האשה הנוספת שהיא צרתה.**

טעם הדבר: איסור 'צרה' הוא רק באשה שנפלה לו ליבום מאחיו שמת, שכיון שהיא צרה של ערוה הרי שהערוה פוטרת אותה מיבום, ולאחר שנפטרה מיבום הרי היא ככל אשת אח שאסורה עליו, אבל צרה שאינה אשת אחיו כמו במקרה הנ"ל, אין שום סיבה שהיא תאסר עליו. (= אסור לאדם לשאת את אשת אחיו, אלא שהתורה אמרה שכשאחיו מת ללא בנים אז יש לו מצווה לשאת דהיינו ליבם את אשת אחיו. במקרה שאשת אחיו אסורה עליו כיון שהיא ערוה עליו כגון שהיא בתו, אז היא פוטרת את צרתה מן היבום, אבל במקרה של שש העריות הנ"ל לא מדובר שהן אשת אחיו, אלא הן נשואות לאיש זר, וממילא אין שום סיבה שלא יוכל לשאת את צרותיהן לאחר שבעליהן מת).

בית שמאי מתירים הצרות לאחים: בית שמאי חולקים על דברי המשנה הקודמת הסוברת כבית הלל, ולדעתם מותר לאחים ליבם את הצרות של חמש עשרה נשים.

חלצו: אם אחת מהצרות של חמש עשרה היבמות חלצה - לדעת ב"ש שהיא חייבת ביבום או חליצה היא נהיית 'חלוצה' הפסולה מלהתחתן עם כהן, אבל לדעת ב"ה שאינה חייבת ביבום וחליצה אין החליצה נחשבת לכלום.

נתייבמו: ואם נתייבמה אחת מהצרות ואחר כך מת היבם - לדעת ב"ש היא מותרת לכהונה, אבל לדעת ב"ה היא פסולה, כי היא נבעלה לאדם האסור לה להתחתן עימו ומשכך היא נחשבת 'זונה' האסורה לכהן.

לא נמנעו.. מלישא נשים: אמנם היו מודיעים ב"ש לב"ה אלו חתנים/כלות נולדו מצרות של עריות, והיו פורשים מהם ב"ה שהרי לדעתם הם ממזרים.

עושין טהרות אלו על גבי אלו: היו משאילין כלים זה לזה לטהרות, אמנם היו מודיעים ב"ה לב"ש אלו כלים לדעת ב"ש יש בהם טומאה (וב"ה מטהרים אותם) שלא ישתמשו בהם.

נמרא: חוצה מכלל דאיכא פנימית: משמע מהפסוק שישנן שתי נשים אחת קרובה יותר ליבם (-פנימית) והיא הערוה, והשניה רחוקה יותר (-חיצונית) והיא הצרה שלה, ועליה אמר הכתוב שלא תהיה לאיש זר אלא תתיבם.

שאין קידושין תופסין ביבמה: אם קידש אדם זר יבמה הזקוקה ליבום אין הקידושין הללו תופסים בה.

לא תהיה בה 'הויה': היא לא תהיה לאיש זר - על ידי תפיסת קידושין.

וב"ה כיון דכתיב חוצה וכו': אין לדייק מלשון 'חוצה' ולא 'לחוך' - מכיון שכך דרך הכתוב.

ובית שמאי: מהיכן הם ילמדו שאין קידושין תופסים ביבמה?

אין הכי נמי: באמת גם ב"ה לומדים שאין קידושין תופסים ביבמה מ'איש זר', ו'החוצה' נצרך ללמד שאפילו אם היא היתה רק ארוסה של אחיו צריכה יבום. 'החוצה' - שהיא חיצונית כלומר רק מאורסת.

רבא אמר: הסיבה שבית שמאי מתירים את צרת הערוה כי הם סוברים שאין איסור חל על איסור.

תינח היכא דנשא מת ואח"כ נשא חי וכו': כלומר 'אין איסור חל איסור' מובן, במקרה שהאח שמת אח"כ נשא בהתחלה את האשה הזו שכעת היא נעשית אשת אחיו, ואח"כ נשא אחיו (שנשאר חי) את אחותה, ולכן לא נוסף איסור אחות אשה על אשת אחיו, וממילא צרתה של היבמה (-הערוה עליו משום 'אחות אשה') אינה נחשבת צרת ערוה. א"כ כשנשא אחיו מת ללא בנים הותר לו איסור אשת אח המוקדם. **ראובן שהוא אח של שמעון נשא את רחל שהיא אחות של לאה < כעת רחל אסורה על שמעון מדין 'אשת אח' < שמעון נושא את לאה אחות רחל < כעת רחל לא אסורה על שמעון גם מדין 'אחות אשתו' < ראובן מת ללא בנים < רחל נופלת ליבום לפני שמעון < רחל אסורה ליבום אך צרתה מותרת.**

אלא דנשא חי ואח"כ נשא מת וכו': אבל במקרה שהאח החי נשא תחילה את אשתו וכעת אחותה נאסרת עליו מדין 'אחות אשתו', ולאחר מכן נשא את אחותה האח שמת, אז אמנם לא נוסף עליו איסור 'אשת אח', אבל צרת הערוה (האחות אשה) עדיין אסורה עליו. **שמעון שהוא אח של ראובן נשא את רחל שהיא אחות של לאה < כעת לאה אסורה על שמעון מדין 'אחות אשתו' < ראובן נושא את לאה אחות רחל < כעת לאה לא אסורה על שמעון גם מדין 'אשת אח' < ראובן מת ללא בנים < לאה נופלת ליבום לפני שמעון < כעת לא הותר לראובן האיסור המוקדם של צרת 'אחות אשתו', וממילא אסור לו לייבם את לאה.**

הגמרא מתרצת שמכיון שאיסור 'אשת אח' לא חל על איסור 'אחות אשה', ממילא היא לא נחשבת צרת ערוה במקום מצוה. כלומר הכלל הוא שרק צרת ערוה במקום מצוה יבום אסורה, וממילא מכיון שעל הערוה אין איסור אשת אח, הצרה שלה נחשבת צרת ערוה שלא במקום מצוה יבום, ומותרת ליבום.

פשיטא: פשוט הדבר שאם לדעת בית שמאי הן צריכות יבום ממילא החליצה תקפה והיא פוסלת אותן לכהונה?

בואו ונתקן להם: בגלל המחלוקת בין ב"ש וב"ה (שלדעת בית הלל הצרות שיתייבמו ילידיהן יהיו ממזרים), תיקנו חכמים שלא יתיבמו כלל אלא יחלצו. לפי זה אם יחלצו הצרות הן יפסלו לכהונה מדרבנן (אפילו לדעת בית הלל). המשנה שלנו סוברת שלא תקנו חכמים שיחלצו, וממילא החליצה אינה פועלת כלום ואינה פוסלת אותן.